

ادبیات عمومی و تحریری

هفته‌لق سیاسی، ادبی و علمی نغزته‌در.

جلد : ۱

سنه : ۱ ۲۳ جمادی الاولی ۱۳۳۵ جمعه ایرتسی ۱۷ مارت ۱۹۱۷ نومرو ۲۰

اندلسه دائر

[سلیمان نظیف بکک همتیله [آثار مفیده کتبخانه‌سی] ضیا پاشا مرحومک اندلس تاریخی نشر ایده‌جکدره بر بشارت قلمیه اولقی اوزره شونی سویلیه‌لم که ضیا پاشانک کلیاتی نظیفک نفیس بر مقدمه‌سیله آراسته اوله‌جکدره اسلوبی بی‌همتای بر خیلی زماندن بری ضیا پاشا حقنده معلومات طویلیور . بومناسبتله جلال نوری بکک دردست تحریر اولان - شرق سلطنتنک عثمانیلره انتقالی- عنوانی تاریخندن مستخرج ایکی استطرادینی مجموعه‌مزه درج ایدیورز .]

* *

واهی اندر واهی ! واهی اندر واهی !
هرشی واهیدر + دیدی « واعظ » بن
داؤد علیه‌السلام +

[کتاب مقدس : واعظ ، ۲]

باقی قالان بوقبده بر خوش صدا ایمش .

هنوز عثمانلی دولتی تشکل ایتمه‌دن، بغدادده خلفای عباسیه محافظه موقعله مشغول ایکن عراق، سوریه و عربستانده کی مسلمانلردن بشقه مسلمانلر [بحرالشام] ی یعنی آق دکزی حاکمیتلری آلتنه آلیورلر و اوزروپانک اقصای غربنده مطنطن و مدبذب بر اوروپا ملیت اسلامیه‌سی تشکیل ایدیورلردی . بوملت و مدنیت اسلامیه حقیقه یوکسکدی ؛ ویدی یوز سنه دوام ایتدی . لیکن انقراض کلی ایله منقرض اولدی . [جزیره‌الاندلس] یعنی [ایبری] یارم آطه‌سنده عظمت سابقه‌نک یادداشتی اولقی اوزره تک بر عائله ، توتر بر بچک اوجاق، اوزرندن اذان محمدی اوقونور بر مناره قالمدی . مغلوب مسلمان بقیه خونی اسپانیول قاننه قارشیدی . قالان عرب اقلیتی اسپانیوله تمثل ایتدی . اسلامیت هریردن زیاده اسپانیاده فنا کورولدی ؛ محو ایدلدی . فی الواقع صدد اصلیمز اولان عثمانلی تاریخی ایله اندلسک مقدراتی آردسنده بر مناسبت یوق ایسه‌ده اجماله خامه‌ران اولدیغمز تاریخ اسلامک مضبوطینه خلل تطرق ایتمک ایچون بوجهتی‌ده محاکمه ایدیورز . اوت !

L. - A. Sédillot نک و برچوق فرنک ارباب دانشنک قولنجده‌ده توالی ایدن یدی عصر فتح و انحطاطده معنویات و اخلاق، علم و عرفان، حرفت و صنعت، مکنت و عظمت اعتباریله اوروپالیلردن

یوکسک بر سویه ده اولاف اندلس عربلری نه حالده ایدیلر؛ دیلله داستان اولان اوسرته مدینته نصل واردیلر؛ صکره، نصل سوندیلر، ایزلری قالدی؟ بوجهت حقیقه عبرت و مراق آوردر. بو تاریخزده قطعی بر بی طرفلق التزام ایتدیکمزدن غیرت اسلامییه بی ایلری به کتوره رک مبالغه کارلق ایتیه جکر. بناء علیه بو فقره ده سرد ایدیلن هیچ بر مطالعه یوقدرکه مؤرخین افرنج جانبندن قبول ایدلش اولسون.

اسپانیانک شمیدیکی ضرورت حالی - أوروبا صنادید مؤافینک قولنجه - قطعه مذکورہ نک ایادی اسلامده کی حاله مقدس علیه اوله ماز. شمیدیکی [ایبریا] بر شوره زاردر؛ قدیم اندلس آ کانسبله بر [دارالذهب] Eldorado ایدی. ثروت و رفاهیت نفوسی فوق العاده تزید ایتشدی. جزیره الاندلسک شمیدیکی أوروبا پای تختلری ایله مقایسه به تحمل ایده بیله جک [اشبیلیه] Sevilla، [المریه] Almeria، [بطلیوس] Badajoz، [بلنسیه] Valencia، [سرقسطه] Saragossa، [شریش] Xerès، [شلمنکه] Salamanca، [طلیطله] Tolédo، [غرناطه] Grenada، [قرطبه] Cordova، کبی وجوه کلیه ایله معمور کاظمه لری واردی. روایتہ نظراً بونلر ایله هم پایه ویا بر آزدها کوچک سکسان قدر بلده معظمه، اوچیوز دائره حکومت مرکزی اورتہ شهر اسامیسی زمان قدیمدن قالمه محرراتده مذکوردر. بونلردن بشقه اوفق قصبه و مدینت و حضریتہ دلالتی اعتباریله مهم اولان برجوق قریه لرایله بتون اسپانیا اراضیسی مزین ایدی. صحرال و جبالده شمیدی أوروبا صحاری و تلالی کبی مسکون ایدی. علی روایتہ [وادی الکبیر] Guadalquivir نهری اون ایکی بیک کویک اراضیسی اروا ایتکده ایمش. سلاطین مرابطیندن امیر یوسفک اسمی آفریقیه واندلسده اوچیوز بیک منبرده ذکر ایدلیدیکی وقایعنامه لرده مذکوردر. قرطبه عاصمه سننده اوچیوز بیک - دیگر بر راوی به نظراً - ایکیوز بیک خانه، آلتیوز جامع، بشیوز خسته خانه، سکز یوز مدرسه، طقوز یوز عمومی حمام بولوندیغنه نظراً عدد نفوسی بر ملیوندن آزاو لمامق لازم کلیر. قرون مبالغه ده پارس، لوندره، نیورق کبی جسم شهرلر آزدی ویا یوق کبی ایدی. تخمیناته نظراً [مداین]، [سلفقیه]، [تدمر]، [بابل]، [نینوی]، [اسکندریه]، [روما]، [آنطاکیه]، [ردوس] کبی بیوک مراکزک نفوسی، پک چوق اولقله برابرینه شمیدیکی جسم شهرلر نسبتله آزدی. دیمک اولیورکه محروسه قرطبه هر حالده تاریخک قید ایتدیکی اک بیوک شهرلردن صاییلور. بوقدر بیوک بر پای تختک وجودی ایسه بیوک بر مدینته، بر حضریتہ و صلح و آسایشه دلالت ایدر.

«شریف البقله»، «کریم التریه»، «دائم الخضره» یاد اولونان [اشبیلیه] کاظمه هایونی کیلومترولرجه امتداد ایدن بیوک بر زیتون اورمانی ایله محاط ایدی. جوارنده اوقدر مغروسات و حضارت وارمش که راویلره نظراً کونش کورولزمش. نهر لیمانده هر طرفدن کلن سفائن اخذ و اعطاده بولنوردی. کوپریسی انشاآت معظمه دن صاییلردی. اطرافنده واروشلر و محکم قلعه لر واردی. برجوق قرانک مرکزنده کاش اولان [اشبیلیه] نک بتون خلقی تاجر ایدی و ثروتلری ایله مشار بالبنان اولملردی. جوار قصباتده واروشلرک وجودی کثرت نفوسه، وفرت مشاغلہ، خلقک اینجه لکنه دلالت ایدر. لوندره نک اطرافنده بر Great London نیورقک جورانده Newark, Jersey - City, Brooklyn علاوه لریک تشکیلی بواکی مرکز مهمک فوق العاده پیدای اتساع ایتدیکنه برهان اولدینی کبی [قرطبه] نک ده تام پکرمی بر واروشی بولونمسی بو مرکزک نه قدر جسامت کسب ایتدیکنه دالدر. [قرطبه] نک اطرافنده بو

وارو شلردن ماعدا، هر برنده قاضی بولنور اوچ بیک قریه موجود ایمش. تیموریولی و قانال کی امور نافعہ نک هنوز مجهول اولدینی بر عصرده شهر و بادیه خلقتک بو درجه ده و فرقی هر حالده اندلس مدنیت عربیه سنک کواه عادلدر. مجهول اولدینی اوزره عالمده نفوس مقدما شم دیکندن آزایدی. صلح دها آرسوردیکندن، حربده مناسبات دولیه ده اصل اولدیغندن خلق دها زیاده قیریلوردی. اعتسافات مالیه، علل و امراضک بر چوغنه، هله بونلرک مستولی اولان اقسامنه دوا بولنامسی و دها سائر بر طاقم اسباب سویه نفوسی دها آشاغیده بولوندروردی. آله بر شاتیتیق موجود اولدیغندن او زمانکی عالمک نفوسی واقعا کوچجه تقدیر ایده بیلر ایسه کده یالکز شوراسنی سویله لم که اسپانیا بالآخره عادتاً بوشالدیغندن قدیمآ جزیره اندلسک - یعنی اسپانیا، پورتوغال و عربلرک فرانسه ایچندن آلدقلى ایالاتک نفوسی حاضرده کنک ایکی مثلی، علی التخمین الی ملیون اولق لازم کلیر. بو تخمینزده مبالغه اولسه کر کدر. نفوس، تجارت و فلاحته قائمدر. مغربده ایسه بونلرک هر ایکسی موجوددی. عربلرک اسپانیا زراعتنه ایتدکلى خدمت هیچ بر غرب مؤلفنجه انکار ایدلش دکدر. [غرناطه] و [بلنسیه] جوارنده مسلمانلرک یاپدقلى جداول ارواییه خطه نک قوه نامیه سنی درجه نهاییه ده ارقا ایتمش ایدی. بونلر، الحق، ائوری و بابیلرک عراقده، آوروپالیرک عهد جدیدده مصرده یاپدقلى عملیات معظمه ایله جای مقایسه در. [بلنسیه] قطعه سنک ذاتاً قوه منبته سی مشهور ایدی. عربلر بیوک بر قابلیت هندسیه کوستره رک یلپازه شکنده جدولر قازمشلر و بتون صولری نهرک منصینه جلب ایتشلردی. انشا ایدیلن سده لرک صنعت اعتباریه اهمیتلری درکار ایدی. بوسایه ده اک اوفق مناطق بیله صونعمتدن محروم قالمزدی. وادی بر صورت هندسیه ده یوقاریدن آشاغیه طوغری اینجه دیکندن، صولری بالادن اسفله نقل ایچون اسپانیوللرک Aceqvias اطلاق ایتدکلى اوفق اوفق جدولر، صوترازولری، قنطره لر یاپیلدی، بو صورته صولره حکم ایدلدی. وادینک اطراف سائرهنده ده عربلر غایت منتظم قویولر قازمشلردی. بر طرفدن عربلرک مهارت و عرفانی، دیگر طرفدن اقلیمک مساعد بولونمسی سایه سنده جزیره الاندلسده سناده علی العاده اوچ محصول آلنیردی. محصول ادراک ایدلکدن صکره درحال زرعیات باشلاردی. عربلر اسپانیایه حاکم اوله دن اول کلدانستان و سوریه کی زراعتله مشهور اقلیمده بولنوب فلاحته صاحب تمرین اولدقلى رندن اک کوزل اصولری یکی وطنلرینه ادخال ایتشلردی. قدیمآ اندلسده پک آز نبات انواع و فصیله لری معلوم ایدی. عربلرک همته آوروپانک بو سمتنه حرما، فستیق، پرنج، موز، شکر قامشی، پاموق، اینجیر کی یکی نباتات و دها سائر سبزوات انواعی، ازهار کونا کون، کل، قاملیا، قوش قونماز کیردی.

بو اجناسی اسپانیولردن سائر آوروپالیرلر آملشر و پری ترقی بالآخره کندیلرینه عرض چهره ایقسام ایتدیکندن آنلری حقیله ایلریلتمشلردر.

فلاحته بویه اولدینی کی صناعتده ده عربلر هرکسه تفوق ایتشلردی. فنیکه لیر و رومالیر اسپانیایی بر مستعمره حالنده ایشلدکلى وقت بو قطرک ثروت معدنیه سندنده استفاده ایدلمشدی. عربلر بو معدنلرک ایزنی بولدیلر. حق دها بر طاقم معادن ده کشف ایتدیلر. [المعدن Almaden] جوارنده کی جیوه، [ملقه Malaca] مضافاتندن بر یرده و دها سائر نقاطده یاقوت معدنی ثروت عامه یی تزید ایتدی. سواحل اندلسده مرجان صید اولونیوردی؛ کذلک اینجوسیدنده ده موفقیت حاصل اولدی. استحصال ایدیلن ایی جنس پاموق پک مکمل صورته طوقوندی. یوک

وکتان منسوجات ده رواج بولدی . دیار اندلسده پک ای جنسندن دری ده اعمال اولونیوردی . منسوجات حریره و صوفیه خصوصنده هیچ بر مملکت اندلسه رقابت ایده میوردی . [طلیطله] نك یحافلری ، [غرناطه] نك ایپکری ، [قرطبه] نك [*] معمولات سراجیه سی عالمک هریرنده شهرت بولشدی . جهانک هر طرفنده [کونسا] Cuença نك افشۀ خضراسی ، [بلنسیه] نك قند و حلویاتی ، مواد بقالیه سی آرانیوردی . یهودی و مغربی تجار ارسالاته توسط ایتمکده ایدیلر . مملکتده بونلردن ماعدا اعلا جنسندن روغن زیت ، شکر ، هوام القرمز [قرمز بوجکی] ، آق عنبر ، نجف [طبیعی بلور] ، کوکرت ، زعفران ، زنجفیل = سنجیل یتشیوردی . اغلب ظن تجارتک توسی ایله عربلر [سفتجه] = پولیچه یی ده بولشلردی . وبلکه مسلمانلر لومباردیالیلردن اول بوصولی عالم تجارتده ادخال ایتمشلردی . تجارتده اصل اولان امنیت متقابله در ؛ بواولینجه پولیچه اخذ و اعطاسی مشکل اولور . دیمک که اندلس مسلمانلری پولیچه چکه چک مرتبه ده امنیت و اعتماد اصوللرینه مراعاتکار ایدیلر . بحر سفید ایله حوالی قریبه ده اندلس تجاری مخابرلر و وکیللر بولوندیوریوردی . اندلس قطعہ سی اخراجاتنه مقابل ممالک سائرده دن صاری صبر ، کافور ، خوراساندن [زردوا] کورکی و عجم قالیچه لری کیتیرتیردی .

بالطبع زراعت و صنعت و بونلری ادامه ایدن تجارت بیوک بر ثروتی منتج اولدی . ثروت ، دائماً ، رفاهیتی ، بوده زینتی استلزام ایدر . اراضی [عشر] شرعییه تابع ایدی . ادخالات و اخراجاتدن [خراج] آلتیردی . اصناف و تجار [تعدیل] نامیله بر جمع ویرکوسی ویرلردی . بناءً علیه خزینۀ دولتک وارداتی اون ایکی ملیون قرق بش بیلک [آلتون] دیناره واردی . [خمس غنیمت] آیریمجه بیت الماله عائددی . نصارا و بنی اسرائیل رعیه ده [خراج] ایله مکلف ایدیلر . بوقدر ثروت عربلرک ذوق بدیعیلرینه انضمام ایدنجه میدانه صنایع نفیسه تارینخنده یرطوتان اما کن و اوابد کلدی . حالا موجود اولان قرطبه جامع کبیری و قتیله شام جامی و مسجد الاقصی ایله عظمت و قدسیت جهتیله هم عیار عد ایدیلردی . جامع مذکورک طولی ۶۰۰ ، عرضی ۲۵۰ آیقدر . بومعبد معظمک بر جهتده ۳۹ ، دیگر طرفنده ۱۹ چیمه موجود اولوب بونلر ۱۰۹۳ صمر ستون اوستنده طورر . جنوب جهتده کاش ۱۹ قیونک فوقی اک تراشیده کارانه و مبدعانه بر طرزده ایشلمش طونج طبقه لریله آراسته در . بونلرک اورتیه سنده باشلیجه بابک اوزرنده کی ایشلمه ، طونج یرینه آلتوندن یاپیلمشدر . بالاسنده یالیزلی اوچ کره ، آنلرکده اوستنده دها بیوک بر آلتون کره نظره چاریار . اقشامدن صکره بومعبد ذی عظمت ۴۷۰۰ قندیل ایله تنویر ایدیلردی . بونلرک اندازه سیچون سنوی [۸۰۰۰۰] اولچک [قیه] یاغ و [۱۲۰] اولچک عنبر و صاری صبر کیدردی . محراب اوزرنده کی قندیل صافی آلتوندن معمولدی .

لیال مبارکه ده محمیه قرطبه ده بیوک شادمانلقلر اجرا اولنوردی . او ائشاده تشهیر ایدیلن علام زینت و احتشام دنیانک هیچ بر یرنده کوزولماشدر . هیچ بر منظرۀ حاضره بزه بو اعیاد مبارکه حقنده بر فکر سطحی بیله اولسون ویره من . شهر سراپا تنویر ایدیلردی ؛ سوقاقلر ازهار و اغصان متنوعه ایله بزه نیردی . رقص و موسیقی عالی جوشان ایدردی . خلیفه عبدالرحمن ثالثک بنا کرده سی اولان [القصر الزهراء] نك شمعی واقعا یرنده یلار اسیر . نته کیم طارم افراسیابده ده .

[*] فرانسیزجه قوندوره جی معناسنه اولان Cordonnier قرطبه دن کلیر . عجباً ترکیجه قوندوره

کله سی ده او اسمدن منبعث می در ؟

کیجه قوشی نوبت بکلیور ؛ قیصرک قصرندهده اورومچک پرده دارلق ایدیور . بونکله برابر اغلب احتمال [القصر] Alcasar طارم افراسیابدن ، قصر قیصریدن دهدها معطن ایدی : [وادی الکبیر] کبیر لب ریاننده ، محروسه [قرطبه] نک جوار لطافت مدارنده کائن اولان بوسرای ، مختلف نوعدن ۴۳۰۰ صحر و صماقی ستون اوزرنده طورییوردی . بونلرک هربری صنعت تقریه نک اک ظریف بر انودجی ایدی . زمین درت گوشه لی ، منقر ، ملون ، مختلف الجنس ، صحر پارچه لرله حرنیدی . دوشمه لر مائی به و آلتون رنکته بویامشدی . دیوارلر ملون قالیچه لر ایله اورتولی ایدی . بیوک دائره لریک اورته سنده کی رنک آمیز چشمه لر دن صولر فوران ایله یواش یواش آقار [طونوق عقیق] و [قایماق طاشی] ندن یاپیش حوضلره ، حجره خلافتینا هینک اورته برینه انصباب ایدردی . حوضک وسطنده ینه آلتون دن معمول بر بیوک قوغوق ، آنکده بوینده مهیکل بر ایجو دانه سی انظار تماشا کرانی قاماشدیرردی : بو دریکتا قیصر روم [له تو] طرفندن اهدا و قوغوق ده قسطنطنیه ده اعمال ایدلشدی . [قصر الزهراء] ، [ورسای] ، [فونته نبلو] ، [پوتسدام] ، [پترهوف] ، [شونبرون] کبی امثال حاضره سی آکدیرر بر شکله فسیح و وسیع بارقلرک ایچنده بولنیوردی . حدائقک اورته سنده Mon plaisir لری ، Sans - Souci لری آکدیرر ، اوفق ، لکن ظریف کوشکر ، آودن عودنده خلیفه نک استراحتی ایچون تهیه ایدلش بر مشهور پاولیون موجوددی . او کوشکنک سقفی ایجه صحر ستونلر طوتاردی و بونلرک باشقلری ده زرین ایدی . دائره نک وسطنده صماقیدن معمول حلزونی بر معظم صدف دانه سنک ایچندن صوکی بر جیوه ستونی فوران ایدردی .

بوسرای لطافت احتوا بادشاه انامک کورده سی زهرا ایچون یاپیامشدی . بویله بر بنای معظم و بدیی وجوده کتیرمک ایچون یالکز نقد کافی کلز . اکر قطر اندلس آندن اول صنعت و بدیعیات اعتباریله ترقی اتمه سه ، جمعیت اوراده متکامل اولسه ، معاشرته ایجه لک ، ظرافت ، آدابده رقت بولومسه عالم هوا و هوسده بیوک خطوه لر آتلمسه بر القصر الزهراء وجود بولمازدی .

[القصر الحمراء] [القصر الزهراء] کبی سرایلرک ، [قرطبه] جامع کبری کبی عبادتخانه لریک پیسکاهنده بر جوق مبانی نافعه ده نظر تقدیری جلب ایدیوردی . یوللر هر طرفه اوزادلش ، انلرک مرحله لرنده کاربانسرایلر یاپیش ، کوپرلر ، منفذلر انشا ایدلشدی . شهرلرده تزیناته عائد مبانی و اوایله برابر استراحت عمومیه یی تأمین ایده جک بالجمله اموره چیز حصوله جیقمش ایدی . تکرار ایدلم : بویله بیوک شهرلر ، بویله عالی سرایلر ، بندرلر ، تجارتگاهلر ، جدوللر ، یوللر ، قنطریلر ، صراطلر ، طرحلر تقرر ایده بیلیمک ایچون آسایشک تمادینسی ، حیاتک ایجه نسی ، مقتضیات معاشرته ک طائشسی لازمدر . اکر عربلرک مزاج و سجه بیی ، آداب و اخلاقی ، سویه علمی و فیه سی ، خلق و طبیعتی همان همان شمیدی اوروپالیرک ککنه بکزمه سه و یاخود یاقلاشمه ایدی اندلسده اصلا بویله بر قبض و تکامل حاصل اولمازدی . حیثیت انسانیه ، مصونیت نفسیه ، مسافر پرورلک ، اوروپانک پک غلیظ بر مدنیت ایچنده پویان اولدینی بو هنسکامده جزیره الاندلسده ترقی ایدیوردی . مسافر پرورلک کله سیله افاده اتمک ایستدیکمز مدلولی آلا تورقه ده مسافرلره اکرام و اعزاز اتمک قیلندن بر عرف ایله تفسیر اتمه ییکز . بر شهرویا بر الکا تجارتیه مقر اوله بیلیمک ایچون اجابی چکملی و بناء علیه ده خارجدن کله جک بو مسافرلر اصلا رنجیده ایدله مایدلرلر . حتی ، فضله اوله رقی ، بیانجیلر غربته ایکن مملکتلرندن ده ازیاده اککنجه و کار اسبابی بولمیدرلر . یکی لوندره ، نویورق و یاشیقاغوده

هر اجنبی بروسیله تمتع و تنفع بوله بیلیر. هر اجنبی پارسده، [قوت دازور] ده، اسوچر ده مملکتندن زیاده اکلنیر. اگر بو بحث ایتدی کمزبلدان و دیارده آسایش اولسه، اجانب رنجیده ایدلسه بو اخذ و اعطاء، بورقاهیت و ثروت اصلاً حاصل اولماز دی. ایشته اندلسیلر بو دقیقه یی آکلادقلرندن کرک زیر دستانلری اولان نصارا و بنی اسرائیل، کرک جواردن کلن بیاهیله دائماً محاشاتکار بولونملر در. علی روایه Navarre, Castille [قشتاله] و [نواره] ملوک نصرانیه سی [قرطبه] اطباسیله مشاوره ایچون بلا تردد شهر مذکوره کلیرلردی. مساوات کامله اسی اندلسده اکل زیاده ابراز کرامت ایده جک بر زمین بولمشدی. عائله سنک اصالتی اصلاً بر شخصک تحیز و تمیزینه کافی کلزدی. بو ولادت نجابتنه مزایای ذاتیه انضمام ایتزسه بر آدم، اوروپاده اولدینی کبی مراتب مختلفه یه چیقامازدی. اکل پست نسب اولانلر بیله سمی و اجتهادلری ایله طبقات علیایه صاعد اوله بیلیرلردی. اسلامیت اندلسده شکل سنینسی محافظه ایتمشدی. بغدادده اولدینی کبی روافض وجدان عامه یی اضلال و آسایشی اخلاص ایده میورلردی. واقعا اندلسده مذهبی اختلافات چیقدی. لکن اورانک قوام دینینسی ایله عراقک وجدان مغشوشی آره سننده کی فرق بارزدر. آسایش کرک اداره کرک فکرأ رصانت کیر استقرار اولدیغندن حریت و عدالت لفظ بی معنی اولمقدن چیقدی.

مهرول نوری

[دوام ایده جک]

تاریخ فتمزه عائده ایضاحات

— رفعت پاشانک وفاتی مناسبتیه —

مملکتتمزک متعسس روحی، کچن سنه یه عائده، هر درلو آرایشدن آزاده و متواضع اولدینی ایچون دهها آجی بر ده رین ماتم حس ایتدی؛ عشاقی رفعت پاشا، متفکر و تمیز کوزلرینی، حیاته برمدی هجرانیله قاپادی؛ متبیح و لوله آراسنده بر عالمک دهها سسسز غروبی کوردک؛ عرفانمزک اعتلاسنه مفتون یاشامق عزیمله دوشونیوردی؛ نظرنده هر نوع فضیلتک احترامه لیاقتی واردی؛ وطنک زمانمزه یاقین تنور دورینه مؤثر بومعزز خادمی یالکیز علی العاده وظیفه شناس بر مورخک تصادفه تابع کذرگاهنه ترک ایده مه یز؛ افولنه قارشى متالم برطنین ایله مقابله یه مجبورز؛ رفعت پاشانک افکارینی تحلیل ایچون اوقونه حق برقاچ صحیفه، بالذات علمه لایق بر حرمت اولور، ملتک مفاخرندن بری تهلکه نسیانه معروض بر اقیله ماز!

رفعت پاشا، جغرافیا و ریاضیات ایله مشغولدی؛ ماضینک فنی تظاهراتنه منظم، تشکلات، عضویه کبی داخل بر تکامله مربوط ده کلدی؛ اوروپا اصول سعینه متوجه، معاصر انتباهمزه محاط یاشایوردی؛ حقیقی موقعی تعیین ایچون کندینه تقدم ایدن ادواری، سینما سرعتیه اراشه، محتاجز؛ اطرافنده کی ظل ذکا، بو واسطه ایله دهها آبی آجیله بیلیر!

علم، منفرد اجسامی و حادثه لری کنیش شمولی ایچنه آلیر؛ هر شیئک هویتنده کیزلی معنایی استنطاق ایتک ایستق؛ خارجی و معنوی حیاته کی بوتون اهتزاز، ظاهراً ثابت و یا دائمی انقلابات ایله متبدل هر ذره، عمومی وقوفک بر جزئی دیمک در؛ علی العاده حادثه و یا ماده، هنوز فکری نفوذیمز خارچنده مبهم مؤثراته و نتیجه تابع قالیورسه قانونه اعتلا عزیمله نظریه و یا فرضیه تشکیله مجبور اولویورز؛ هر نوع اطلاع، یابیلدی کمز معلومات قادینه کیرر؛ یاخود رؤیتزدن آیری اوصافی حاری یکی بر زمره دوغار، علمک حدودی و هدفی کاشانک پایانسز افاقی نسبتنده کنیشه یور!